

ВЕКЪТ НА СТРУКТУРАЛИЗМА

Материали от Конференция по случай
100 ГОДИНИ ОТ „КУРСА ПО ОБЩА ЛИНГВИСТИКА“
НА ФЕРДИНАНД ДЪО СОСЮР, проведена на 8 ноември 2016 г.
в Нов български университет

В чест на 65-годишнината на
проф. Иван Касабов, д.н.

Съставител:
доц. д-р Васил Гарнизов

София
2017

НОВ БЪЛГАРСКИ УНИВЕРСИТЕТ

© Издателство на Нов български университет, 2017
1618 София, ул. „Монтевидео” 21
www.nbu.bg

© Съставител: доц. д-р Васил Гарнизов

За корицата са използвани материали от архива на Мирослав Янакиев,
който се съхранява в Университетския архив на НБУ

ISBN 978-954-535-994-1

Всички права са запазени.

Нито една част от тази книга не може да се публикува под каквато и да е форма или начин – електронен, механичен, включително фотокопиране, записване или чрез каквито и да е системи за съхранение на информацията – без писменото разрешение на Издателството на НБУ.

СЪДЪРЖАНИЕ

ОТ СЪСТАВИТЕЛЯ	
Васил Гарнизов	9
ЕЗИКЪТ КАТО ПРОБЛЕМ	
Христо П. Тодоров	11
I. „КУРСЪТ“ НА СОСЮР И ЛИНГВИСТИКАТА	
ПРЕПРОЧИТАЙКИ „КУРСА“ НА СОСЮР...	
Петя Асенова	17
СТРУКТУРАЛИЗМЪТ И ФЕРДИНАНД ДЪО СОСЮР	
Иван Касабов	25
ГЕНЕЗИСЪТ НА СОСЮРОВИЯ ЛЕКЦИОНЕН КУРС ПО ОБЩА ЛИНГВИСТИКА	
Димитър Веселинов	49
АКО СОСЮР БЕШЕ ГЕНЕРАТИВИСТ	
Мария Стамболиева	59
II. СТРУКТУРАЛИСТИКИЯТ ПОВРАТ	
ОПИТ ВЪРХУ АНАЛОГИЯТА МЕЖДУ ЕЗИК И ПАЗАРЕН ОБМЕН В „КУРС ПО ОБЩА ЛИНГВИСТИКА“	
Кристиан Банков	73
„ОДИСЕЙ“ ИЛИ ЗА ИЗГРАЖДАНЕТО НА СМИСЪЛ ОТ ДЪЛБИННАТА СТРУКТУРА (в диалог с Богдан Богданов)	
Орлин Тодоров	85
РОЛАН БАРТ И ЮРИЙ ЛОТМАН: СЕМИОТИКАТА В ЗАПАДНА И ИЗТОЧНА ЕВРОПА. КОМПАРАТИВИСТКИ РАЗМИШЛЕНИЯ	
Ивайло Знеполски	92
СИСТЕМАТА НА ЛИТЕРАТУРНИТЕ ЖАНРОВЕ В ДИАХРОНИЯТА И ИСТОРИЯТА НА ЛИТЕРАТУРАТА И ЕЗИКА	
Петко Стайнов	100

ВЪЗМОЖНОСТИ И ГРАНИЦИ НА СТРУКТУРАЛНИЯ ПОДХОД Петя Тодорова.....	108
СОСЮР И ОБЩЕСТВЕНИТЕ НАГОНИ Мони Алмалех	124
III. БЪЛГАРСКИЯТ ВЕК НА СТРУКТУРАЛИЗМА	
КОГАТО БЯХ „МЛАД КРИТИК-СТРУКТУРАЛИСТ“. ТРИ СЮЖЕТА НА ПРИБЛИЖАВАНЕ И САМОИДЕНТИФИЦИРАНЕ Михаил Неделчев.....	129
ИЗВЪНСТОЛИЧНИ НАУЧНО-ПРОСВЕТНИ ЦЕНТРОВЕ ПО ВРЕМЕТО НА СОЦА Христо Трендафилов.....	158
АРХИВЪТ НА МИРОСЛАВ ЯНАКИЕВ В НОВ БЪЛГАРСКИ УНИВЕРСИТЕТ Иван Звънчаров	168
СТРУКТУРАЛИЗЪМ И КЪСЕН СОЦИАЛИЗЪМ Васил Гарнизов	178
ЗА ЮБИЛЯРА ПРОФ. ИВАН КАСАБОВ, Д.Н. Мони Алмалех	253
БИБЛИОГРАФИЯ НА ИВАН КАСАБОВ	257

СОСЮР И ОБЩЕСТВЕНИТЕ НАГОНИ

Мони Алмалех,
Нов български университет

Резюме

В това кратко есе се разглежда приносът на Ф. дьо Сосюр през необичайната призма на обществените нагони в тяхната знаковост, в положителната и отрицателната им страна и в заниманията само с настоящето.

Summary

In this short essay, the structuralist contribution of F. de Saussure is paradoxically considered through the unusual prism of public instincts in their sign nature, in their positive and negative aspects, and in their exclusive pursuit of the present.

Някой беше казал, че от небесата се спускат новите идеи, гениалните хора ги улавят със своята чувствителност и ги превъплъщават в научни открития.

Скромността на Фердинанд де Сосюр е известна – той не страда от съвременната екзибционистична наклонност за публикации. Затова, надявам се, обществените нагони, за които ще стане дума, нямат нищо общо с поведението на знаменития учен. Просто той е първият хуманитарист, който явно/експлицитно формулира научните принципи на опозицията, т.е. нещо го има (+) или го няма (–). Също на Сосюр принадлежи идеята и творческото поведение да погледнем в настоящето на езика (синхрония), а миналото и историята на езиците (диахрония) да остане извън нашето внимание. Уловените от Сосюр идеи имат своето социално дихание, което се реализира от човешки милионни маси, които не познават томчето с лекциите на езиковеда, записани от неговите студенти. Реализацията на противопоставянето

на „+“ срещу „-“ в социума ми дава основание да мисля не за съзнателно поведение, а за нагон на обществото, който не е (а може и да бъде) архетип, или универсалия...

**Принципът (общественият нагон) на положителната (+)
и отрицателната (-) наличност на нещо**

Последвалите смъртта на Сосюр години показват развитие на обществен нагон за правилност – неправилност на дадена политическа идея и свързаното с нея лично поведение до нетърпими крайности. Такива са фашизмът и хитлеризмът, както и сталинският комунизъм. Така, всеки който не декларира, показно и непоказно, привързаност към хитлеризма или сталинизма е подложен на терор, преследване и физическо унищожение. Освен натоварените със знака минус (-) индивиди, милиони хора са унищожени физически, нямайки нищо общо нито с плюса, нито с минуса на тези идеологически практики. И това е само вътре в съответните държави. Във външен на държавите аспект самочувствието за върховен отсъдник за истината води до включване на армиите. Вътре в държавите с полицейски преследвания, и навън, чрез война загиват още десетки милиони хора. Затова си позволявам да наричам нагон тези антихуманни системи на признаване само на единия полюс на опозицията за командващ цялата държавност, с милионно изпълняване на заповеди.

След Втората световна война редовите граждани се сдобиха със следващата човешка интерпретация на опозицията – Студената война. Нашите автомобили са плюс „+“, нашите спортисти са „+“, нашите сгради са „+“, тези на врага са минус „-“ ... Видя се, че „Трабантът“ не е „Мерцедес“ и протече революция на узаконяване на икономическото имане с активното съучастие на банките в Свободния свят.

Епохата на разцъфтяване на нагона за положителната (+) и отрицателната (-) наличност на нещо като че ли отслаби своята всеобща сила с края на постмодернизма – нови технологии, нови демократични възможности за навлизане на неексперти в експертното, интернет, виртуални валути прехвърчат цялата планета по вериги от електрони... Останаха май само няколко войнстващи противоположности – глобалисти – антиглобалисти, граждани – инвеститори.

Нагонът да се занимаваме само с настоящето

Разбира се, това е древен нагон, който обяснява защо човечеството се учи недостатъчно от историята си, повтаря грешките на миналото, често

пъти без въобще да се изучава диахронното. Това е нагон или особеност на много бозайници, например ако се скараш на едно куче за направена беля преди час, то няма да разбере за какво му се караш. Днешните измерения на тази склонност на човека е видима в редица офиси на банки, на мобилни оператори и т.н., където редовите служители в общия случай са инструктирани да не се занимават прекалено с миналото, ако не става дума за кредит. Те се държат като машини, които неадекватно повтарят едно и също, без да си служат с основната функция на езика – комуникативната.

Консуматорските нагласи мъркат в лоното на днешното – важно е да имаш сегашното, а не чудесно работещото предишно.

Неизучаването на миналото и на истината за сегашното, която винаги е сложна, в контекста на глобалната социална и бизнес мрежа, води до забравяне, че никога всички не са специалисти по всичко. Така плъзва „пост-истината“, която завзема социалните, а и някои „несоциални“ мрежи.

„?“ + знаковост

Дали не бъркам като се опитвам да осмисля неразгадаеми докрай социални, икономически, психологически, политически проблеми и казуси с принципи на научния хуманитарен подход и методика? Кой знае, но ми е трудно да се освободя от идеята и усещането за знаковост на всяко едно лично и социално действие. Понякога то е симптом или индекс за временна или постоянна висока душевна температура или за добре планирана в социално-психо-политическа лаборатория акция с непредвидими последици за моралните и законовите стойности. Често пъти повторението на такива действия, поведения и акции ми изглежда вече не като индекс, а като обикновена икона, която прилича на автора на действието – и мества канала...

Структуралната епоха отстъпи на постструктуралната, а днес постмодернизмът се задави в демократичната пост-истина, която плува в супата на собствената радост от живота.

Парадоксално е, че в днешната революция на комуникациите – от самолетите до интернет – демократизацията на комуникациите не отменя тлъстата власт на корпорации и банкери, а напротив. В крайна сметка остава личният избор – да се посветим на нещо свързано с научната истина и морала – или да се посветим на нещо друго? Тук творчеството, жизнената съдба и поведението на Фердинанд де Сосюр са пример – който може, поне частично, да се следва...

Е, и аз постъпих синхронно с казусите, които ме вълнуват днес.